edu

DIDAKTICKÝ TEST Z ČEŠTINY

2024

ŘEŠENÍ JEDNOTLIVÝCH ÚLOH KROK ZA KROKEM

NEŽ SE PUSTÍŠ DO TESTU, PUSŤ SI VIDEO STRATEGIE NA PŘIJÍMAČKY, KDE ZJISTÍŠ, JAK NEJLÉPE ZVLÁDNOUT PŘIJÍMACÍ TEST Z ČEŠTINY.

VIDEO: STRATEGIE NA PŘIJÍMAČKY

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 1–3

TEXT 1

(**1**) Bouř žene koráb v divokém běhu.
John lampu klamnou k skále přivěsil
a dí: „Bůh žehnej břehu!“

A koráb k světlu žene se a v trysku
se náhle přes úskalí překotil
a stěžněm vězí v písku.

(**2**) John zavýsknul si ve syčící pěnu:
„Má dceruška si chystá veselku,
dnes pomohu jí k věnu!“

A člunek jeho jako liška běží
po těžkých vlnách tam, kde zvrhlá loď
jak černá rakev leží.

(**3**) John nenavykl marně tratit času,
svou sekyru hned v koráb zarazil,
vtom z něho doslech hlasu.

„Jen pospěš, pospěš,“ zní to dutě zdůli,
„a všeho zboží půli dostaneš,
i všeho zlata půli.“

(**4**) John naslouchá a vytřešťuje zraky.
„Aj, pakli jedna půle bude má,
toť bude druhá taky!“

A rychle v člunku ku břehu uhání.
Po celou noc se k lodi nevrátil,
až teprv po svítání.

Až po svítání, v bílé ranní době
zas sekyru svou v koráb zaráží
a uvnitř již jak v hrobě.

(**5**) Již voda otvorem si cestu klestí,
teď vyhoupla si první mrtvolu,
John rychle po ní pěstí.

Tvář mrtvou k sobě obrátil: „Eh kletě!
Je po svatbě – já tady za vlasy
mrtvého držím zetě!“

(*J. Neruda, Romance helgolandská, upraveno*)

TEXT 2

Ve veršovaném textu může být nějaká věta (ať už věta jednoduchá, nebo věta, která je součástí souvětí) rozdělena do více veršů. V takovém případě hovoříme o **přesahu**, např.:

Dodnes ještě lenoši
drbají se, mají vši.

Za přesah **se nepovažuje**, pokud je souvětí rozděleno tak, že 1 věta souvětí = 1 verš, např.:

K nohám ti dám zlaté pruty,
nebo se vůbec nevrátím.

1 bod

1 Které z následujících tvrzení odpovídá TEXTU 1?

A) John poprvé zaťal do ztroskotané lodi svou sekyru až toho rána, kdy se k této lodi vrátil.

B) Poté, co koráb ztroskotal, John alespoň nějakou dobu nebyl na břehu, ale v člunu na vodě.

C) Poté, co ztroskotaná loď uvízla v písku, si John uvědomil, že jeho dcera se zrovna v tu chvíli vdává.

D) John pocítil zklamání, protože navzdory dobrému úmyslu nezabránil v noci ztroskotání korábu.

Jak přemýšlím?

1. Pečlivě přečtu text a snažím se soustředit na obsah, o kterém následně budu rozhodovat.
2. Snažím si srovnat v hlavě a případně si zapamatovat, o čem byla jaká část textu.
3. Ověřuji každé tvrzení a snažím se jej potvrdit či vyvrátit přímo v textu.

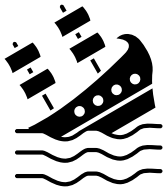

Postup:

A) Není pravda, protože John podle textu (třetí část) sekyru zaťal do lodi již v noci, nikoliv až ráno, kdy se k lodi znovu vrátil.

B) Je pravda, protože jakmile koráb ztroskotal, vypravil se John na člunu prozkoumat jeho obsah (druhá část), takže nebyl na břehu.

C) Není pravda, protože o tom se v textu nemluví, pouze o tom, že nalezené bohatství na lodi pomůže jeho dceři k věnu. O její svatbě John věděl již dříve.

D) Není pravda, protože John se nesnažil zabránit ztroskotání korábu, naopak měl radost, že loď ztroskotala, protože doufal v ukryté bohatství.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE B.

VIDEO: ROZBOR BÁSNĚ (PRO 9. TŘ.)

1 bod

2 Které z následujících tvrzení o dvou úsecích podtržených v TEXTU 1 je pravdivé?

(Každý z posuzovaných úseků se skládá ze tří veršů. Úlohu řešte na základě informací uvedených v TEXTU 2.)

A) Přesah se vyskytuje v každém z těchto úseků.
B) Přesah se nevyskytuje v žádném z těchto úseků.
C) Přesah se vyskytuje pouze v úseku podtrženém v první části textu.
D) Přesah se vyskytuje pouze v úseku podtrženém v druhé části textu.

Jak přemýšlím?

1. Pořádně si přečtu zadání a všimnu si, že na otázku odpovídám na základě informací z TEXTU 2 (text pod TEXTEM 1).
2. Věnuji se podtrženým úsekům, nic jiného mě nezajímá.

Postup:

1. Postupně se snažím vyhodnotit, jestli se přesah objevuje v prvním a druhém úseku, následně vyberu správnou odpověď.
2. V prvním úseku se o přesah jedná, jelikož věta „V trysku se náhle přes úskalí překotil“ začíná v prvním verši a pokračuje ve druhém.
3. Ve druhém úseku se o přesah jedná také, jelikož věta „Kde zvrhlá loď jak černá rakev leží“ začíná ve druhém verši a pokračuje ve třetím.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE A.

VIDEO: DÁME TO! VYPRAVĚČ A TYPY PROMLUV

1 bod

3 Které z následujících tvrzení o TEXTU 1 je pravdivé?

A) Ve třetí části textu někdo ze ztroskotaného korábu promlouvá v přímé řeči k Johnovi, v páté části textu promlouvá v přímé řeči John.

B) Ve třetí části textu John promlouvá v přímé řeči k někomu ze ztroskotaného korábu, v páté části textu promlouvá v přímé řeči mrtvola.

C) Ve třetí části textu John promlouvá v přímé řeči k někomu ze ztroskotaného korábu, v páté části textu promlouvá v přímé řeči také John.

D) Ve třetí části textu někdo ze ztroskotaného korábu promlouvá v přímé řeči k Johnovi, v páté části textu promlouvá v přímé řeči mrtvola.

Jak přemýšlím?

Vybírám pravdivé tvrzení ze čtyř možností, přičemž v každé možnosti se hovoří o třetí a páté části v souvislosti s přímou řečí. Zaměřím se tedy na tyto části a na to, kdo v textu promlouvá.

Postup:

1. Přímá řeč ve třetí části „Jen pospěš, pospěš“ je důkazem, že na Johna mluví někdo z útrob lodi, někdo, kdo si přeje být zachráněn, a nabízí Johnovi půlku bohatství, které je na lodi, za svou záchranu.

2. Přímá řeč v páté části: „Eh kletě! Je po svatbě …. zetě!“ je promluvou Johna, který zjistil, že mrtvolou na lodi je nastávající ženich jeho dcery.

SPRÁVNĚ JE MOŽNOST A.

1 bod

4 Která z následujících vět je zapsána pravopisně správně?

A) Její láskyplné obětí mě dojalo.
B) Její láskyplné objetí mě dojalo.
C) Její láskyplné obětí mně dojalo.
D) Její láskyplné objetí mně dojalo.

Jak přemýšlím?

1. Všechny věty jsou stejné, liší se pouze v maličkostech. Na ty se zaměřím a budu zkoumat jejich správný pravopis.
2. Jedná se o slova obětí/objetí a mě/mně.

Postup:

1. Slovo obětí i objetí může být správně, záleží na významu a umístění ve větě.

- Pokud budu něco objíždět nebo se budu s někým objímat, bude ve slově „je“.

- Pokud se budeme bavit o tom, že někdo se stal obětí například trestného činu, píšu „ě“.

Správně je v naší větě tedy objetí (někdo někoho obejmul/objal), možnost A a C mohu vyloučit.

2. Zájmeno mě i mně může být správně, záleží pouze na tom, v jakém pádu toto zájmeno ve větě je.

- Ve druhém a čtvrtém pádu píšu: mě.

- Ve třetím a šestém píšu: mně.

Správně je tedy mě, jelikož zde je toto zájmeno ve čtvrtém pádu.

SPRÁVNĚ JE TEDY MOŽNOST B.

max. 3 body

5 Přiřaďte k jednotlivým tvrzením (5.1–5.3) možnost (A–E), která patří na vynechané místo (*****) v příslušném tvrzení.

(Správně přiřazená je pouze možnost, v níž pořadí podtržených slov odpovídá pořadí podtržených slov v příslušném tvrzení. Žádnou možnost z nabídky A–E nelze přiřadit víckrát než jednou.)

5.1 Významový vztah mezi slovy džus a nápoj je nejpodobnější *****. _____

5.2 Významový vztah mezi slovy jahoda a džem je nejpodobnější *****. _____

5.3 Významový vztah mezi slovy vánočka a bábovka je nejpodobnější *****. _____

A) vztahu mezi slovy klíč a železo

B) vztahu mezi slovy dřevo a police

C) vztahu mezi slovy potkan a morče

D) vztahu mezi slovy dějepisář a učitel

E) vztahu mezi slovy chirurg a operace

Jak přemýšlím?

Úkolem je k sobě správně přiřadit dvojice slov se stejným či podobným vztahem. Vybírám z nabídky možností (A–E) tři správné možnosti s tím, že dvě nabízené možnosti jsou zde navíc.

Postup:

1. **5.1** DŽUS – NÁPOJ

- Mohu si říct, že džus je druhem nápoje, stejně jako například šťáva nebo voda.

- Stejné je to v možnosti D, kde si řeknu, že dějepisář je druhem učitele.

5.1 – D

2. **5.2** JAHODA – DŽEM

- Mohu si říct, že z jahod udělám džem.

- Stejné je to v možnosti B, kde si řeknu, že ze dřeva udělám polici.

5.2 – B

- Pozor na možnost A, ze železa také mohu udělat klíč, ale slova jsou zde v opačném pořadí!

3. **5.3** VÁNOČKA – BÁBOVKA

- Vánočka i bábovka jsou druhy nějakého pečiva, jedná se tedy o slova souřadná.

- Stejné je to v možnosti C, kde potkan i morče jsou druhy hlodavců, tedy souřadná slova.

5.3 – C

VIDEO: DÁME TO! LEXIKOLOGIE A VÝZNAM SLOV

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 6–11

TEXT 1

(**1**) Planinu Nazca, ležící na jihu Peru, zdobí nejrozměrnější grafické dílo světa. Na ploše velké **okolo** 520 kilometrů čtverečních se zde nachází více než 300 geoglyfů[1]. Jsou tvořeny světlými liniemi, které byly vyryty do tmavší povrchové horniny. Některé obrazce znázorňují lidské postavy, jiné mají **podobu** zvířat. Pozornost upoutají zejména gigantické obrazce: obří pavouk velký 45 metrů, stometrová opice či kondor s rozpětím křídel 120 metrů. Kromě těchto motivů jsou tu i geometrické tvary a **prosté** linie.

(**2**) O pozoruhodných obrazcích vyrytých do peruánské planiny se poprvé zmínili španělští cestovatelé zhruba v polovině 16. století, a to ve svých zápiscích. Pro svět však tyto obrazce zůstaly v podstatě neznámé až do dvacátých let 20. století, kdy byly objeveny při leteckém průzkumu regionu -- řada z nich je totiž rozpoznatelná jen z výšky. Dnes za čtyřicetiminutový let helikoptérou nad planinou Nazca, během něhož spatříte dvacet geoglyfů, zaplatíte v hlavní sezoně 110 amerických dolarů.

(**3**) Je dokázáno, že všechny geoglyfy z Nazcy vznikly stejným způsobem: jejich tvůrci odstranili přibližně 20 centimetrů povrchové horniny, čímž obnažili o něco světlejší pískovcové podloží. Podle vědců byl proces tvorby zřejmě jednoduchý a **zároveň** rychlý. Záhadou ale dosud zůstává smysl těchto unikátních obrazců. Existuje proto množství teorií, <u>které</u> se jejich účel pokoušejí objasnit.

(**4**) Podle jedné z nich byly geoglyfy využívány k náboženským rituálům, podle jiné šlo o důmyslný zavlažovací systém. Další vědci se zase domnívají, že obrazce sloužily jako astronomický kalendář, který pomáhal určovat období setí či sklizně. Kromě všech těchto hypotéz, považovaných za seriózní, však existuje i pofidérní teorie přisuzující obrazcům mimozemský původ. Pravdu se asi hned tak nedozvíme. Za peruánskými geoglyfy, zapsanými roku 1994 na seznam světového dědictví UNESCO, *****.

---

[1] *geoglyf* – velký obrazec vytvořený na zemském povrchu

(*D. Brewer a kol., Planeta tajuplných světů, upraveno*)

max. 2 body

6 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

		A	N
6.1	První písemná zmínka o geoglyfech z Nazcy vznikla dříve než v roce 1599.	☐	☐
6.2	Linie obrazců z Nazcy jsou světlejší než povrchová hornina na této planině.	☐	☐
6.3	Jeden z gigantických obrazců nacházejících se na planině Nazca zachycuje kondora, jehož křídlo měří 120 metrů.	☐	☐
6.4	Z více než 300 obrazců, které se nacházejí na planině Nazca, je celkem dvacet identifikovatelných pouze z letící helikoptéry.	☐	☐

Jak přemýšlím?

1. Pečlivě přečtu text a snažím se soustředit na obsah, o kterém následně budu rozhodovat.
2. Snažím si srovnat v hlavě a případně si zapamatovat, o čem byla jaká část textu.
3. Ověřuji každé tvrzení a snažím se jej potvrdit či vyvrátit **přímo v textu**, dávám pozor na maličkosti a nenechám se nachytat.

Postup:

1. **6.1**

Najdu v textu místo, kde se o první zmínce píše. V druhé části textu je uvedeno, že první zmínka je z poloviny 16. století, to znamená někdy kolem roku 1550. Současně je v textu uvedeno, že se zmínili ve svých zápiscích, jde tedy o písemnou zmínku. Tvrzení je pravdivé. – ANO

2. **6.2**

Najdu v textu místo, kde se o světlejší barvě píše. O této skutečnosti se píše na začátku třetí části. Je zde informace, že po odstranění cca 20 cm horniny bylo obnaženo světlejší pískovcové podloží. Tvrzení je tedy pravdivé. – ANO

3. **6.3**

Najdu v textu místo, kde se píše o kondorovi. Informace zní, že rozpětí křídel je 120 m. Není tedy pravda, že by jedno křídlo mělo velikost 120 m. Tvrzení není pravdivé. – NE

4. **6.4**

Najdu v textu místo, kde se píše o dvaceti obrazcích viditelných z helikoptéry. Informace je na konci druhé části a říká, že při tomto výletu uvidíte dvacet geoglyfů. Nikde se ale nepíše o tom (a ani to není pravděpodobné), že je možné je vidět pouze z letící helikoptéry. Proto tento výrok není pravdivý. – NE

VIDEO: ROZBOR TEXTU (PRO 9. TŘ.)

max. 3 body

7 Vypište z druhé části výchozího textu tři dvouslabičná neohebná slova.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Jak přemýšlím?

1. Soustředím se pouze na druhou část a slova nehledám nikde jinde.
2. Uvědomím si, co to jsou neohebná slova. Jde o slovní druhy šest až deset, tedy příslovce, předložky, spojky, částice a citoslovce. Jedná se o slova, která nelze ohýbat neboli měnit jejich tvar.
3. Ideálně budu hledat pouze dvouslabičná slova a určovat, zda jsou to neohebné slovní druhy, či nikoliv.

Správná odpověď: zhruba, totiž, během

1 bod

8 Kterou z následujících možností je nutné doplnit na vynechané místo (*****) ve výchozím textu, aby byl příslušný větný celek gramaticky správný?

A) nicméně na návštěvu určitě zvažte
B) byste si ale určitě neměli nechat ujít
C) nicméně za návštěvu rozhodně stojí
D) byste se však rozhodně měli vypravit

Jak přemýšlím?

1. Najdu si v textu vynechané místo, které se objevuje v tomto případě úplně na konci článku.
2. Přečtu si, na jakou část věty by měly nabízené možnosti navazovat.
3. Zkusím si vždy doplnit nabízenou možnost za nedokončenou větu a rozhodnu, jestli je gramaticky správně a do věty sedí.

Postup:

1. Za peruánskými geoglyfy, zapsanými roku 1944 na seznam světového dědictví UNESCO, nicméně na návštěvu určitě zvažte. – Není gramaticky správně a nedává smysl.
2. Za peruánskými geoglyfy, zapsanými roku 1944 na seznam světového dědictví UNESCO, byste si ale určitě neměli nechat ujít. – Není gramaticky správně a nedává smysl.
3. Za peruánskými geoglyfy, zapsanými roku 1944 na seznam světového dědictví UNESCO, nicméně za návštěvu rozhodně stojí. – Není gramaticky správně a nedává smysl.
4. Za peruánskými geoglyfy, zapsanými roku 1944 na seznam světového dědictví UNESCO, byste se však rozhodně měli vypravit. – Je gramaticky správně a dává smysl.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE D.

VIDEO: DÁME TO! MORFOLOGIE: SLOVNÍ DRUHY, CHYBNÝ TVAR SLOVA

1 bod

9 Které z následujících tvrzení o výchozím textu je pravdivé?

A) Jako seriózní jsou v textu předkládány celkem dvě hypotézy týkající se geoglyfů z Nazcy: jednou z nich je ta, že mají mimozemský původ.

B) Jako seriózní jsou v textu předkládány celkem tři hypotézy týkající se geoglyfů z Nazcy: jednou z nich je ta, že mají mimozemský původ.

C) Jako seriózní jsou v textu předkládány celkem dvě hypotézy týkající se účelu geoglyfů z Nazcy: jednou z nich je ta, že sloužily jako astronomický kalendář.

D) Jako seriózní jsou v textu předkládány celkem tři hypotézy týkající se účelu geoglyfů z Nazcy: jednou z nich je ta, že sloužily jako astronomický kalendář.

Jak přemýšlím?

1. Po přečtení tvrzení vím, že se budu věnovat hypotézám, které se týkají původu geoglyfů.
2. Najdu si proto místa v textu, kde se o těchto hypotézách mluví. Jedná se o čtvrtou část textu, pro jistotu si ji znovu pořádně přečtu a pak teprve odpovídám.

Postup:

Po přečtení čtvrté části textu zjišťuji, že tři seriózní hypotézy jsou:

1. náboženské rituály
2. zavlažovací systém
3. astronomický kalendář

Jako pofidérní teorie je označována teorie o mimozemském původu, nebude tedy seriózní.

Správná odpověď je D.

1 bod

10 Ve které z následujících možností je uvedena dvojice slov, jež lze v kontextu výchozího textu považovat za antonyma?

(První slovo z každé dvojice pochází z výchozího textu a je v něm vyznačeno tučně.)

A) okolo – skrz
B) podobu – rozdílnost
C) prosté - složité
D) zároveň – postupně

Jak přemýšlím?

1. Najdu slova označená v textu tučně a soustředím se na jejich význam vzhledem k větám, ve kterých se nachází.

2. Vím, že antonyma jsou slova opačného významu, tedy protiklady.

Postup:

1. okolo – skrz
Slovo „okolo“ je v textu užito ve větě:
Na ploše velké okolo 520 kilometrů…
Zkusím toto slovo vyměnit za slovo „skrz“ a zjistím, jestli bude mít věta opačný význam.
Na ploše velké skrz 520 kilometrů…
Věta nedává smysl, tedy slova „okolo“ a „skrz“ nejsou v tomto kontextu antonymy.

2. podobu – rozdílnost
Slovo „podoba“ je v textu užito ve větě:
... jiné mají podobu zvířat.
Zkusím toto slovo vyměnit za slovo „rozdílnost“ a zjistím, jestli bude mít věta opačný význam.
… jiné mají rozdílnost zvířat.
Věta nedává smysl, tedy slova „podoba“ a „rozdílnost“ nejsou v tomto kontextu antonymy.

3. prosté – složité
Slovo „prosté“ je v textu užito ve větě:
… geometrické tvary a prosté linie.
Zkusím toto slovo vyměnit za slovo „složité“ a zjistím, jestli bude mít věta opačný význam.
… geometrické tvary a složité linie.
Věta dává smysl a má opačný význam, tedy slova „prosté“ a „složité“ jsou v tomto kontextu antonymy.

4. zároveň – postupně
Slovo „zároveň“ je v textu užito ve větě:
… zřejmě jednoduchý a zároveň rychlý.
Zkusím toto slovo vyměnit za slovo „postupně“ a zjistím, jestli bude mít věta opačný význam.
… zřejmě jednoduchý a postupně rychlý.
Věta nedává smysl, tedy slova „zároveň“ a „postupně“ nejsou v tomto kontextu antonymy.

VIDEO: UČITELKA (3. TŘ.): SLOVA STEJNÉHO VÝZNAMU A SLOVA PROTIKLADNÁ

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE C.

1 bod

11 Které z následujících tvrzení o zájmenu podtrženém ve třetí části výchozího textu je pravdivé?

A) Toto zájmeno je v textu užito v jednotném čísle a odkazuje ke slovu *teorie*.
B) Toto zájmeno je v textu užito v množném čísle a odkazuje ke slovu *teorie*.
C) Toto zájmeno je v textu užito v jednotném čísle a odkazuje ke slovu *množství*.
D) Toto zájmeno je v textu užito v množném čísle a odkazuje ke slovu *množství*.

Jak přemýšlím?

VIDEO: VZTAŽNÁ ZÁJMENA

1. Najdu podtržené zájmeno a pořádně si přečtu větu, ve které se toto zájmeno nachází.
2. Následně se podívám na nabízené možnosti a vyberu správnou odpověď.

Postup:

Existuje proto množství teorií, které se jejich účel pokouší objasnit.

Slovo „které“, jež máme posoudit, je v této větě vztažným zájmenem a odkazuje právě na slovo „teorií“. Správně bude tedy možnost A nebo B. Vzhledem k tomu, že slovo teorií je ve větě použito v množném čísle, tak i zájmeno „které“ bude v textu užito v množném čísle.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE B.

max. 2 body

12 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je zapsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N).

		A	N
12.1	Obloha se zatáhla tmavými mraky a vzápětí se spustilo krupobití.	☐	☐
12.2	Městem se šířily poplašné zprávy, které jeho obyvatele dost zaskočili.	☐	☐
12.3	O víkendu společně pojedeme na výlet do Čáslavi, kde žijí tatínkovi vzdálení příbuzní.	☐	☐
12.4	Obě hlavní role ve filmu, který vyprávěl o setkání matky se stracenou dcerou, ztvárnily známé herečky.	☐	☐

Jak přemýšlím?

VIDEO: SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM

1. Pozorně přečtu každou větu a zaměřuji se na slova, kde se může vyskytnout nějaká pravopisná chyba. Zajímají mě tedy hlavně tvrdá a měkká „íčka“ po obojetných souhláskách, dále psaní mně/mě, zdvojené souhlásky, velká písmena a podobně. U každého takového slova se zastavím a ověřím si, zda je správně.

Postup:

1. **12.1** Věta je pravopisně správně. – A

2. **12.2** Chyba je ve slově *zaskočili*. Jedná se o shodu přísudku s podmětem, kdy podmětem v této větě je slovo „zprávy“. Vzhledem k tomu, že se jedná o podmět rodu ženského, bude koncovka ve slovese „zaskočily“ tvrdá. – N

3. **12.3** Věta je pravopisně správně. – A

4. **12.4** Chyba je ve slově *stracená*. Toto slovo se píše na začátku s písmenem z. – N

max. 2 body

13 Vypište z každé z následujících vět (13.1 a 13.2) základní skladební dvojici.

(Základní skladební dvojice musí být zapsány pravopisně správně.)

13.1 Pro žáky nastupující v září do prvního ročníku budou ve spolupráci s maturanty vytvořeny speciální informační materiály.

13.2 Tomuto pokrmu dodávají specifickou chuť nejen čerstvé bylinky, ale i exotické koření.

Jak přemýšlím?

1. Pořádně si přečtu větu a jako první hledám přísudek, tedy budu hledat sloveso v určitém tvaru. Dávám si pozor na to, abych přísudek zapsal celý, jelikož se může skládat z více slov, což se stává velmi často.

2. Následně se ptám první pádovou otázkou (Kdo?, co?) na podmět a hledám původce děje.

I u podmětu dávám pozor, aby se nejednalo například o podmět několikanásobný, u něhož je potřeba vypsat všechny jeho části.

3. Následně celou základní skladební dvojici přepíšu do záznamového archu.

Postup:

1. **13.1** Sloveso v určitém tvaru je slovo „budou“. Dám si pozor, jelikož sloveso „být“ k sobě velice často váže ještě nějaké další slovo, které je součástí přísudku. I v naší větě bude přísudek víceslovný, a to „budou vytvořeny“.

Následně se zeptám: Kdo, co budou vytvořeny? A odpovídám z věty slovem, které je podmětem – „materiály“.

Základní skladební dvojice je tedy: materiály = budou vytvořeny

2. **13.2** Sloveso v určitém tvaru je slovo „dodávají“. Následně se zeptám: Kdo, co dodávají? A odpovídám podmětem – „bylinky i koření“. Pozor, zrovna zde se jedná o několikanásobný podmět a je důležité vypsat obě slova.

Základní skladební dvojice je tedy: bylinky i koření = dodávají

Správně bude také možnost: (nejen) bylinky, (ale i) koření = dodávají

VIDEO: ZÁKLADNÍ SKLADEBNÍ DVOJICE (PRO 5. TŘ.)

3 body

14 **Seřaďte jednotlivé části textu (A–F) tak, aby byla dodržena textová návaznost.**

A) Aniž jsem to měl v úmyslu, podařilo se mi získat čtyři broskve. Mou gestikulaci si totiž žena vysvětlila jako žebrání. Obchod jsem nakonec našel a za asistence mladého, jazykově vybaveného muže jsem přesvědčil majitelku, ať mi udělá rýži s vajíčkem.

B) Na náladě mi nepřidala ani nezvyklá absence odpadků kolem cesty. Vzbudilo to ve mně podezření, že v téhle vsi není kde nakoupit. Naději mi dala až žena, která proti mně kráčela s igelitkou.

C) „Kolik jsi za to zaplatil?“ zeptal se mě pak mladík, když jsme se loučili. Po zjištění příslušné sumy konstatoval: „Tak to tě pěkně oškubala.“

D) Do vesnice jsem se dostal až po poledni. Byl jsem hladový a zbídačený tak, až ze mě šla hrůza. První vesničanka, kterou jsem potkal, mi ani neodpověděla na pozdrav a jen křečovitě sevřela motyku, zjevně připravena k útoku.

E) Zeptal jsem se jí, kde je obchod. Anglicky ale neuměla ani slovo, a tak jsem ukazoval na tu její tašku a krčil rameny. Došlo k nedorozumění, které pro mě ovšem mělo velmi příjemné následky.

F) Já jsem to ale viděl jinak. Prodavačka slaví triumf, protože si myslí, že mě obrala. Já se přesto cítím jako vítěz – obrala mě totiž v přepočtu asi jen o 15 korun.

(L. Zibura, Pěšky mezi buddhisty a komunisty, upraveno)

14.1 _____
14.2 _____
14.3 _____
14.4 _____
14.5 _____
14.6 _____

Jak přemýšlím?

1. Mým úkolem je seřadit jednotlivé části textu tak, jak by měly následovat za sebou, aby text dával smysl.
2. Přečtu si všechny části, snažím se co nejvíce soustředit na jejich obsah a celý děj si představovat.
3. Následně se pokusím vybrat tu část, která na nic nenavazuje, a tedy neodkazuje na žádnou zmíněnou věc v ostatních nabízených částech.
4. Pak se vždy chytím ideálně poslední věty, snažím se na ni plynule navázat a najít tu část, která na ni ve svém začátku odkazuje.

Postup:

1. Náš text bude začínat částí D, která na nic nenavazuje a vypráví o tom, jak nějaký muž přichází do vesnice.
2. Na tuto část navazuje dějově možnost B, ve které vypravěč popisuje, jak to ve vesnici vypadá a že zde pravděpodobně nebude žádný obchod. V tu chvíli ale uvidí ženu s igelitkou.
3. Tuto ženu osloví v možnosti E. Zde na ženu promluví a na konci mluví o nepochopení a příjemném nedorozumění.
4. Toto nedorozumění popisuje v možnosti A, kde vysvětluje, že mu dala čtyři broskve. Následně se po hovoru s mladíkem uchýlí do obchodu, kde dostane najíst.
5. Po odchodu se ho mladík ptá, kolik zaplatil, což znamená, že další částí je možnost C. Následně mu mladík říká, že ho žena okradla.
6. Poslední částí bude možnost F, kde muž popisuje, že údajné oškubání vnímá jinak, jelikož šlo o směšnou částku.

Správné pořadí: D, B, E, A, C, F

VIDEO: DÁME TO! VÝSTAVBA TEXTU A JAZYKOVÁ SOUDRŽNOST

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 15

Pojízdná pobočka naší knihovny se nazývá Oskar. Nabízí zcela stejné služby jako kterákoli kamenná pobočka. Můžete zde využívat internet nebo vám vystavíme čtenářskou průkasku. Dospělí i dětští čtenáři u nás najdou kromě velkého množství románů či komiksů také encyklopedie. Výběr je vskutku bohatý. K dispozici máme zásoby deskových her, půjčujeme i tablety se zajímavými aplikacemi.

Pravidelně organizujeme kulturní akce pro různé věkové kategorie, oblibu si získaly především naše besedy. Rádi navštívíme také vaši školu, doporučujeme vám však vytvořit objednávku alespoň dva měsíce před plánovaným konáním akce. Žákům zprvu představíme naši knihovnu a poté proběhne beseda na danné téma. Od vás potřebujeme jen tři věci: abyste Oskarovy umožnili vjezd na pozemek, abyste zajistili klid v Oskarově bezprostředním okolí a abyste pro naše kolegy připravili nezbytné zázemí v budově školy. Zkuste to s námi, mi vás nezklameme.

(*www.mlp.cz, upraveno*)

max. 4 body

15 Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou v něm zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

(Slova zapište bezchybně, a to ve stejném tvaru, v němž jsou užita v textu. Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání. Tvary zájmen *vy* a *váš* jsou správně zapsány s malým písmenem.)

Jak přemýšlím?

1. Text si čtu pozorně, ale soustředím se pouze na pravopis. Obsah textu mě vůbec nezajímá a zbytečně mu nevěnuji pozornost. Snažím se hledat pravopisné chyby.

2. Zamýšlím se hlavně u slov, v nichž se může pravopisná chyba objevit. Zajímají mě tedy hlavně tvrdá a měkká „íčka“ po obojetných souhláskách, psaní mně/mě, zdvojené souhlásky, velká písmena, shoda přísudku s podmětem a podobně.

3. Nesnažím se za každou cenu najít všechna čtyři chybně napsaná slova. Může se stát, že napíšu slovo, ve kterém není pravopisná chyba, a odečte se mi kvůli tomu bod za jiné slovo, které jsem našel správně. Píšu tedy raději pouze to, co vím naprosto jistě.

4. Slova přepíšu do záznamového archu pravopisně správně tak, jak by měla podle pravidel být – tedy nikoliv s chybou!

Slova s pravopisnou chybou, která mám najít:

1. Průkazku – slovo průkazka je od slova prokázat, píše se tedy se „z“ (v textu psáno chybně: průkasku).

2. Dané – toto slovo vzniklo ze slovesa dát, tedy neobsahuje písmeno „n“, které by se příponou zdvojilo, píšeme ho tedy správně s jedním „n“ (v textu psáno chybně: danné).

3. Oskarovi – slovo Oskarovi je v textu podstatným jménem, u nějž se v koncovce -ovi píše vždy měkké i (v textu psáno chybně: Oskarovy).

4. My – slovo my v poslední větě je zájmeno s významem „my všichni“, proto se píše s tvrdým y, jelikož se jedná o vyjmenované slovo (v textu psáno chybně: mi).

VIDEO: DÁME TO! KOREKTURA TEXTU

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 16

Gorgony se k sobě něžně choulily a tvrdě spaly. Všechny tři měly dlouhé špičáky a bronzové drápy, ale jen jedna měla místo vlasů vlnící se klubko hadů. To bude určitě Medúza. V měsíčním světle její tvář vypadala jemně, zatímco kůže jejích sester byla šupinatá. Medúziny zavřené oči Persea přitahovaly; věděl, že by jí stačilo jen na vteřinu je otevřít a jeho život by byl u konce. Najednou mu vše došlo. „Ach, co jsem to za hlupáka! Ty sochy kolem – to jsou ostatky těch, kteří se setkali s pohledem Medúzy," špitl.

(Vzhledem k povaze úlohy není zdroj výchozího textu uveden.)

1 bod

16 Která z následujících možností nejlépe vystihuje výchozí text?

(vnější charakteristika = popis vzhledu nějaké osoby, zvířete aj.)

A) Jde o umělecký text obsahující stručnou vnější charakteristiku Gorgon a Persea.

B) Jde o neumělecký text obsahující stručnou vnější charakteristiku Gorgon a Persea.

C) Jde o umělecký text obsahující stručnou vnější charakteristiku Gorgon, nikoli však Persea.

D) Jde o neumělecký text obsahující stručnou vnější charakteristiku Gorgon, nikoli však Persea.

Jak přemýšlím?

1. Přečtu si nejdříve možnosti, které se nabízí, abych věděl, na co se mám v textu zaměřit, jelikož k textu se váže pouze jedna otázka.

Postup:

1. Rozhoduji nejdřív, jestli se jedná o umělecký, nebo neumělecký text. Vzhledem k tomu, že se jedná o úryvek příběhu, bude text umělecký. Pokud by se jednalo o úryvek, kde je hlavním cílem pouze čtenáře informovat (zpráva z novin, učebnice, encyklopedie, odborný text ...), jednalo by se o neumělecký text.

2. Vnější charakteristiku v textu najdu, ale je zde popisován pouze vzhled Gorgon, nikoliv Persea.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE C.

VIDEO: DÁME TO! FUNKČNĚ STYLOVÉ CHARAKTERISTIKY TEXTU

1 bod

17 Na vynechané místo (*****) v českém ustáleném slovním spojení doplňte příslušné podstatné jméno v náležitém tvaru.

Předchozí ředitel nedal bez auta ani ránu a Eva zrovna tak. Pak ale nastoupil nový ředitel, zapřisáhlý odpůrce motorismu, a v jeho přítomnosti začala Eva odsuzovat ty, kteří jezdí autem. Platí pro ni: Kam *****, tam plášť.

Jak přemýšlím?

1. Tento typ úloh je většinou buď, anebo…

Mým úkolem je totiž doplnit správná slova či slovo do ustáleného slovního spojení (většinou nějaké přísloví). Přísloví buď znám, nebo mám tak trochu smůlu. Význam doplňovaného spojení je vysvětlen krátkým úryvkem, ale pokud toto přísloví doslovně neznám, tak je velice těžké slovo správně doplnit nebo si tipnout.

Správná odpověď: Kam **vítr**, tam plášť.

VIDEO: PŘÍSLOVÍ, POŘEKADLA, PRANOSTIKY (PRO 9. TŘ.)

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOHÁM 18–23

TEXT 1

Těžké ocelové dveře sila se odsunuly stranou, avšak jen zčásti, aby dovnitř nepronikly smrtonosné toxiny. Juliette Nicholsová se tou štěrbinou musela protáhnout bokem. Rázem se ocitla venku. Už nebylo cesty zpět. Byla vyhnanec.

Juliette zjistila, že stojí na rampě. Skoro zapomněla, že i nejvyšší patro sila se nachází pod úrovní země. Když se doplahočila na konec rampy, průzorem v přilbě spatřila velkolepou scenérii. Kopce pokrývala zelená tráva, nebe bylo opojně modré. **Unavenýma** očima hltala ten efektní padělek. V duchu si ale stále opakovala: Přestaň s tím. Mysli na to, že skutečný je jen ten ponurý a mrtvý svět, který znáš odjakživa.

Hmatem zkontrolovala svůj ochranný oblek – žáruvzdorná páska pořád držela. Usmála se. Její smrt, jakkoli jistá, se zatím odkládá. Vydala se tedy směrem ke třpytivému velkoměstu na obzoru. Nepočítala s tím, že se dostane až tam. Chtěla ale zemřít za hřebenem, aby se nikdo nemusel dívat na její práchnivějící ostatky.

Jak Juliette pomalu STOUPALA po strmém svahu, začaly se v programu nahraném v přilbě objevovat první trhliny: horní patra vzdálených městských budov ještě zářila ve falešném slunci, pod nimi se ale už odkrývala ošumělost opuštěného světa. Juliette si lámala hlavu nad klamem, **který** vytvořili lidé z úseku IT, a jeho nedokonalostí: Že by snad ani oni netušili, co je za kopcem?

Na vrcholu kopce si všimla, že kruhová prohlubeň, v níž se nachází její silo, není NÁHODNÝ prvek krajiny. Viděla, že kopce i prohlubně se opakují ve ZŘETELNÉM vzoru. Juliette začala sestupovat a snažila se šetřit vzduchem. Věděla, že díky obleku, který jí potají sehnal Walker, získala čas, který žádný vyhnanec ještě nikdy neměl. Vtom zahlédla v další prohlubni rampu. Ihned POCHOPILA, co to znamená. Blíží se k jinému silu!

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Podstatná jména pomnožná mají pouze tvary množného čísla a označují jimi buď jednu věc, nebo více věcí, např. *jedny housle hrály krásně x dvoje housle hrály krásně.*

max. 2 body

18 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N).

		A	N
18.1	Silo, jehož ocelovými dveřmi Juliette prošla, mělo více pater než jedno.	☐	☐
18.2	Walker tajně sehnal Juliette oblek, díky němuž jí vně sila definitivně přestala hrozit smrt.	☐	☐
18.3	Juliette zamířila ke kopci, protože věděla, že se za ním v další prohlubni nachází jiné silo.	☐	☐
18.4	Lidé z úseku IT do přilby záměrně nahráli nedokonalý program, aby zakryli skutečnost, že sami nevědí, jak krajina za kopcem vypadá.	☐	☐

Jak přemýšlím?

1. Pečlivě přečtu text a snažím se soustředit na obsah, o kterém následně budu rozhodovat.
2. Snažím se v hlavě zapamatovat si, jaká část textu byla o čem.
3. Ověřuji každé tvrzení a snažím se jej potvrdit či vyvrátit přímo v textu, dávám pozor na maličkosti a nenechám se nachytat.

Postup:

1. **18.1**

Najdu v textu místo, kde se o patrech v silu píše. Na začátku druhého odstavce je zmínka o tom, že Juliette málem zapomněla, že i nejvyšší patro sila se nachází pod úrovní země. Z toho jasně vyplývá, že silo muselo mít více pater. Tvrzení je tedy pravdivé. – ANO

2. **18.2**

Najdu v textu místo, kde se o obleku od Walkera píše. V posledním odstavci textu se píše, že díky obleku od Walkera získala čas, který žádný vyhnanec ještě nikdy neměl. Zároveň se výše v textu objevuje také věta: „Její smrt, jakkoliv jistá, se odkládá". Z obou těchto částí vyplývá, že Juliette smrt hrozí a oblek od Walkera jí pouze umožní přežít déle než ostatním vyhnancům. Tvrzení je tedy nepravdivé. – NE

3. **18.3**

Najdu v textu místo, kde se o směru její cesty píše. Na konci třetího odstavce najdeme informaci, že Juliette chtěla zemřít za hřebenem (kopcem), aby se nikdo nemusel koukat na její ostatky. Zároveň se na konci dočítáme, že zjišťuje, že se blíží k dalšímu silu. Z toho vyplývá, že ve chvíli, kdy zvolila cestu na hřeben, netušila, že na další silo narazí. Tvrzení je tedy nepravdivé. – NE

VIDEO: ROZBOR TEXTU (PRO 9. TŘ.)

4. **18.4**

Najdu v textu místo, kde se o nedokonalosti systému píše. V předposledním odstavci se píše o nedokonalosti klamu, který lidé z IT vytvořili. Nikde není zmínka, že by byl nedokonalý záměrně. Juliette jen spekuluje o tom, že možná ani oni nevědí, co je za kopcem. Tvrzení je tedy nepravdivé. – NE

1 bod

19 Která z následujících možností vystihuje TEXT 1?

A) Jde o příběh z literatury sci-fi, který vypráví Juliette.
B) Jde o příběh z literatury sci-fi, který nevypráví Juliette.
C) Jde o příběh z nonsensové literatury, který vypráví Juliette.
D) Jde o příběh z nonsensové literatury, který nevypráví Juliette.

Postup:

1. Rozhodnu, jestli se jedná o nonsensovou literaturu, nebo sci-fi. Nonsensová literatura je skoro až nesmyslná, jedná se spíše o humorný žánr. Zde se bude jednat o sci-fi literaturu, očividně se ocitáme někde v budoucnosti, kdy život zmizel z naší planety a lidé žijí v jakýchsi silech pod zemí.

2. Stačí se tedy už jen rozhodnout mezi možnostmi A a B. Vzhledem k tomu, že je v našem textu o Juliette psáno ve třetí osobě, příběh určitě nevypráví ona ze svého pohledu, ale vypravěč.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE B.

1 bod

20 Které z následujících tvrzení o prvním odstavci TEXTU 1 je pravdivé?

(Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.)

A) V tomto odstavci je pouze jedno podstatné jméno pomnožné, a to *dveře*.
B) V tomto odstavci je pouze jedno podstatné jméno pomnožné, a to *toxiny*.
C) V tomto odstavci jsou dvě podstatná jména pomnožná, a to *dveře* a *silo*.
D) V tomto odstavci jsou dvě podstatná jména pomnožná, a to *silo* a *toxiny*.

Jak přemýšlím?

Odstavec mohu znovu přečíst, jelikož je v tomto případě poměrně krátký, ale stejně tak ho vůbec číst nemusím a ušetřit tak nějaký čas. Všechna slova, o kterých mám rozhodovat, jsou vypsána přímo v možnostech. Důležité je přečíst si TEXT 2 a snažit se pochopit definici pomnožných slov.

Postup:

Budu posuzovat zmíněná tři slova, která se v možnostech objevují, a to dveře, toxiny a silo.

Dveře – jedny dveře, dvoje dveře, troje dveře. Slovo má vždy stejný tvar, jde tedy o pomnožné slovo.

Toxiny – jeden toxin, dva toxiny. Tvar se mění, tedy se nejedná o pomnožné slovo.

Silo – jedno silo, dvě sila. Tvar se mění, tedy se nejedná o pomnožné slovo.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE A.

1 bod

21 Které z následujících tvrzení o slovních tvarech tučně vyznačených v TEXTU 1 je pravdivé?

A) Tvar *unavenýma* i tvar *který* jsou v tomto textu spisovné.
B) Tvar *unavenýma* i tvar *který* jsou v tomto textu nespisovné.
C) V tomto textu je tvar *unavenýma* nespisovný a tvar *který* je spisovný.
D) V tomto textu je tvar *unavenýma* spisovný a tvar *který* je nespisovný.

Jak přemýšlím?

VIDEO: NESPISOVNÁ ČEŠTINA A JEJÍ ÚTVARY

Najdu dvě tučně vyznačená slova a zaměřím se pouze na jejich spisovnost – tedy správně použitý tvar v kontextu věty, ve které se nacházejí.

Postup:

Slovo unavenýma se vyskytuje ve větě: „Unavenýma očima hltala ten efektní padělek.“ Slovo „unavenýma“ má správnou koncovku, jelikož je to přívlastek shodný ke slovu očima, a tím pádem se koncovky těchto slov shodují. Je tedy použito ve spisovném tvaru.

Slovo „který” se vyskytuje ve větě: „Juliette si lámala hlavu nad klamem, který vytvořili lidé z úseku IT…“ Slovo „který“ je vztažným zájmenem a váže se ke slovu klam, je tedy použito ve spisovném tvaru.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE A.

1 bod

22 Která slovesa jsou v úseku podtrženém v TEXTU 1 užita v oznamovacím způsobu?

A) *přestat* a *být*
B) *přestat*, *myslet* a *být*
C) *být* a *znát*
D) *myslet*, *být* a *znát*

Jak přemýšlím?

Pořádně si přečtu podtržený úsek a zaměřím se na všechna slovesa:

„Přestaň s tím. Mysli na to, že skutečný je jen ten ponurý a mrtvý svět, který znáš odjakživa.”

Následně si jen u každého ze sloves určím, v jakém způsobu je použito.

Postup:

VIDEO: UČÍTELKA (4. TŘ.): SLOVESA A SLOVESNÝ ZPŮSOB

Přestaň – způsob rozkazovací

Mysli – způsob rozkazovací

Je – způsob oznamovací

Znáš – způsob oznamovací

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE C.

1 bod

23 Které z následujících tvrzení není pravdivé?

(Posuzovaná slova jsou v TEXTU 1 zapsána velkými písmeny.)

A) Slovo *stoupat* je v textu užito ve významu *zvedat se, zvyšovat se.*
B) Slovo *náhodný* je v textu užito ve významu *nahodilý, zakládající se na náhodě.*
C) Slovo *zřetelný* je v textu užito ve významu *zrakem dobře poznatelný, zřejmý.*
D) Slovo *pochopit* je v textu užito ve významu *uvědomit si něco, postihnout smysl něčeho.*

Jak přemýšlím?

Najdu v textu všechna slova, která jsou psána velkými písmeny. Zajímá mě jejich význam přímo v textu. Je tedy důležité nerozhodovat o nich samostatně, ale posuzovat je v kontextu. Dávám pozor, jelikož hledám tvrzení, které není pravdivé.

Postup:

1. Slovo „stoupat“ je ve větě: „Jak Juliette STOUPALA po strmém svahu.” Slovo je zde použito ve smyslu pohybovat se směrem nahoru, nikoliv ve významu zvedat se, zvyšovat se. Toto tvrzení tedy není pravdivé, a proto je to naše správná odpověď.

2. Slovo „náhodný“ je ve větě: „… není NÁHODNÝ prvek krajiny.” Slovo je zde použito ve smyslu nahodilý, zakládající se na náhodě. Toto tvrzení je tedy pravdivé.

3. Slovo „zřetelný“ je ve větě: „… se opakují ve ZŘETELNÉM vzoru.” Slovo je zde použito ve smyslu dobře viditelný, poznatelný, jasný, zřejmý. Toto tvrzení je tedy pravdivé.

4. Slovo „pochopila“ je ve větě: „Ihned POCHOPILA, co to znamená.” Slovo je zde použito ve smyslu uvědomit si něco. Toto tvrzení je tedy pravdivé.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE A.

VIDEO: DÁME TO! LEXIKOLOGIE A VÝZNAM SLOV

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 24

závislý	důrazný	obsluhovaný	bezbřehý
sklopený	překvapivý	zaplavený	odkloněný
odpracovaný	upravený	podlomený	nahromaděný

max. 3 body

24 Vypište z výchozího textu tři slova, z nichž každé obsahuje kořen složený ze tří hlásek.

(Za chybu je považováno jak neuvedení hledaného slova, tak zapsání jakéhokoli slova, které neodpovídá zadání.)

Jak postupuji?

U každého slova budu hledat jeho kořen neboli část, ke které se přídavají předpony, přípony, koncovky. Je to část, kterou mají příbuzná slova stejnou. Proto je nejjednodušším způsobem říct si pár příbuzných slov a odposlouchat, jaká skupina hlásek se v nich opakuje, to bude hledaný kořen. Následně jen spočítám, z kolika písmen (hlásek) se kořen skládá. Snažím se najít všechna tři slova, pokud ale najdu jen dvě, nebudu třetí hledat za každou cenu, jelikož mohu přijít o body.

Postup:

Závislý – kořen slova je -vis-, má tři hlásky.

Sklopená – kořen slova je -klop-, má čtyři hlásky.

Odpracovaný – kořen slova je -prac-, má čtyři hlásky.

Důrazný – kořen slova je -raz-, má tři hlásky.

Překvapivý – kořen slova je -kvap-, má čtyři hlásky.

Upravený – kořen slova je -prav-, má čtyři hlásky.

Obsluhovaný – kořen slova je -sluh-, má čtyři hlásky.

Zaplavený – kořen slova je -plav-, má čtyři hlásky.

Podlomený – kořen slova je -lom-, má tři hlásky.

Bezbřehý – kořen slova je -břeh-, má čtyři hlásky.

Odkloněný – kořen slova je -klon-, má čtyři hlásky.

Nahromaděný – kořen slova je -hromad-, má šest hlásek.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: závislý, důrazný, podlomený

VIDEO: DÁME TO! SLOVOTVORBA

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 25–27

Zubní pasty vznikly relativně nedávno. To ovšem neznamená, že dřív si lidé zuby vůbec nečistili. Starověcí Egypťané si už ve 4. století před naším letopočtem nanášeli na zuby směs ze soli, pepře, máty a květů kosatce, aby nečistoty obrousili. Staří Římané zase vyráběli zubní prášek z drcených lastur a pro osvěžení dechu do něj přidávali okvětní lístky **růže**. Receptur bylo skutečně mnoho.

V 19. století se vlivem průmyslové revoluce složení zubních prášků stává rafinovanějším, experimentuje se např. s látkami zvyšujícími bělost zubů. První zubní pasty vznikly přidáním pěnidel (usušeného mýdla aj.) do suché **směsi** zubních čistidel.

Pasty se nejprve prodávaly ve skleněných dózičkách, v těch ale rychle vysychaly. Problém vyřešil až syn Washingtona Sheffielda, známého výrobce zubních past. Když pozoroval malíře, jak vytlačují barvy z tub, napadlo ho, že obdobným způsobem by se mohla aplikovat i zubní pasta na kartáček. Zubní pasta v tubě byla na trhu k dostání již v roce 1892. Dalším významným milníkem dentální hygieny se stal rok 1914. Tehdy bylo totiž prokázáno, že zubní sklovinu posiluje fluorid sodný. Záhy se tato látka stala běžnou součástí většiny zubních past.

(www.culinabotanica.cz, upraveno)

max. 2 body

25 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N).

		A	N
25.1	Fluorid sodný, dnes běžná součást zubních past, byl objeven v roce 1914.	☐	☐
25.2	Jedním z pěnidel, která se přidávala do suché směsi zubních čistidel, bylo usušené mýdlo.	☐	☐
25.3	Od doby, kdy si lidé ve starověkém Egyptě začali čistit zuby, do doby, kdy vznikly první zubní pasty, uplynulo celkem 15 století.	☐	☐
25.4	Syn Washingtona Sheffielda začal pozorovat malíře při práci, protože chtěl zjistit, zda se princip vytlačování barvy z tuby dá aplikovat i na zubní pastu.	☐	☐

Jak přemýšlím?

1. Pečlivě přečtu text a snažím se soustředit se na obsah, o kterém následně budu rozhodovat.
2. Snažím si srovnat si v hlavě a případně si zapamatovat, o čem byla jaká část textu.
3. Ověřuji každé tvrzení a snažím se jej potvrdit či vyvrátit přímo v textu, dávám pozor na maličkosti a nenechám se nachytat.

VIDEO: ROZBOR TEXTU (PRO 9. TŘ.)

Postup:

1. 25.1

O fluoridu sodném se píše až na samém konci textu. Je zde informace, že v roce 1914 bylo prokázáno, že posiluje zubní sklovinu. Nikde není napsáno, že v tomto roce byl objeven. Pravděpodobně byl objeven dříve. Tvrzení je tedy nepravdivé. – NE

2. 25.2

O přidání mýdla do zubních past se píše ve druhém odstavci, kde se dozvím, že se přidávala pěnidla jako mýdlo aj. A právě zkratka „aj". znamená *a jiné*, tedy určitě se přidávala i nějaká další pěnidla. Výrok je tedy pravdivý. – ANO

3. 25.3

Z úvodu textu se dozvídám, že Egypťané si na zuby něco nanáší už od 4. století před naším letopočtem. První zubní pasty vznikly v 19. století, tedy někdy mezi lety 1800–1899. Nenechám se nachytat, protože když od sebe odečtu daná století 19 – 4 = 15, tak mi vyjde právě nabízená odpověď. Vtip je v tom, že 4. století je před naším letopočtem. Takže by správný výpočet byl: 19 – (– 4) = 23 století. Tvrzení je tedy nepravdivé. – NE

4. 25.4

Podle textu pan Sheffield pozoroval malíře a vtom ho napadlo, že by podobný princip mohl fungovat i u zubních past. Nikoliv, že by malíře pozoroval záměrně s cílem ověřit, zda tento princip vytlačování pasty bude fungovat. Tvrzení je tedy nepravdivé. – NE

1 bod

26 **Tvrzení č. 1:** Autor výchozího textu hodnotí účinnost zubního prášku používaného ve starém Římě.

Tvrzení č. 2: Autor výchozího textu předkládá čtenářům své názory na čištění zubů.

Odpovídá alespoň některé z výše uvedených tvrzení výchozímu textu?

A) ne, žádné z těchto tvrzení
B) ano, každé z těchto tvrzení
C) ano, avšak pouze tvrzení č. 1
D) ano, avšak pouze tvrzení č. 2

Jak přemýšlím?

Přečtu si obě nabízená tvrzení a zamyslím se, jestli jsou v souladu s informacemi v textu, nebo naopak z textu vůbec nevyplývají. Následně vyberu správnou odpověď.

Postup:

Tvrzení 1 – Nikde v textu se autor nezmiňuje o svém názoru na prášek používaný ve starém Římě. Tedy nikde nehodnotí jeho účinnost a v textu pouze konstatuje, že existoval. Proto toto tvrzení nevyplývá z textu.

Tvrzení 2 – Autor nikde v textu nezmiňuje svůj názor nebo hodnocení k čemukoliv, o čem píše. Pouze nám neutrálně předkládá informace o dané tematice. Proto toto tvrzení nevyplývá z textu.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE A.

1 bod

27 Které z následujících tvrzení o dvou podstatných jménech tučně vyznačených ve výchozím textu je pravdivé?

A) Tato podstatná jména jsou v textu užita v různém pádě i v různém čísle.
B) Tato podstatná jména jsou v textu užita ve stejném pádě i ve stejném čísle.
C) Tato podstatná jména jsou v textu užita v různém pádě, ale ve stejném čísle.
D) Tato podstatná jména jsou v textu užita ve stejném pádě, ale v různém čísle.

Jak přemýšlím?

Najdu obě tučně vyznačená slova v textu a určím u nich mluvnické kategorie, konkrétně pád a číslo. Dávám pozor na to, abych pád i číslo určoval přímo ve větě. Pokud bych dané slovo osamostatnil, tak nemusím tyto kategorie určit správně.

Postup:

1. „… do něj přidávali okvětní lístky růže."
Zeptám se: Přidávali okvětní lístky „koho, čeho"? Jedná se o 2. pád.
Slovo „růže" je zde použito v jednotném čísle (množné číslo by znělo lístky růží).

2. „… přidáním pěnidel do suché směsi zubních čistidel."
Zeptám se: Do suché „koho čeho"? Jedná se o 2. pád.
Slovo „směsi" je zde použito v jednotném čísle (množné číslo by znělo do suchých směsí).
SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE B.

1 bod

28 Která z následujících vět není zapsána pravopisně správně?

A) Stoupenci nelítostného diktátora byli zatčeni.
B) Naštvat toho cholerika bylo opravdu velice snadné.
C) Nedávná charitativní akce vzbudila mimořádný ohlas veřejnosti.
D) Po několika pomalých písních zazněla i jedna velmi dinamická skladba.

Jak přemýšlím?

Hledám větu, která není pravopisně správně, tedy větu s pravopisnou chybou. Zaměřím se proto opět na pravopisné jevy, kde je možné udělat chybu, tak, jako tomu bylo v předchozích pravopisných cvičeních.

Postup:

Po podrobném přečtení všech možností si mohu všimnout, že ve všech z nich je cizí (převzaté) slovo, kde se objevuje měkké i po tvrdé souhlásce. Jedná se o slova diktátora, cholerika, charitativní, dinamická. S velkou pravděpodobností vzhledem k opakování stejného jevu ve všech větách bude jedno z těchto slov špatně. Pravopisně správně není možnost D, jelikož slovo dynamická se píše s tvrdým y.

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ JE D.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 29

Naši zákazníci jsou spokojeni zejména s produkty ***** způsobem šetrným k životnímu prostředí. Na poličkách ••••• u pokladen jsou vystaveny vzorky těchto produktů.

max. 2 body

29

29.1 Napište náležitý spisovný tvar slova *vyrobený*, který patří na první vynechané místo (*****) ve výchozím textu.

29.2 Napište náležitý spisovný tvar slova *umístěný*, který patří na druhé vynechané místo (•••••) ve výchozím textu.

(Po doplnění náležitého tvaru musí být příslušný větný celek gramaticky i pravopisně správný.)

Jak přemýšlím?

Přečtu si výchozí text a citem se snažím do textu doplnit správný tvar nabízeného slova.

Postup:

1. 29.1

„Naši zákazníci jsou spokojeni zejména s produkty **vyrobenými** způsobem šetrným k životnímu prostředí.”

2. 29.2

„Na poličkách **umístěných** u pokladen jsou vystaveny vzorky těchto produktů.”

SPRÁVNÁ ODPOVĚĎ: vyrobenými, umístěných

max. 4 body

30 Přiřaďte k jednotlivým souvětím (30.1–30.4) odpovídající tvrzení (A–F).

(Žádnou možnost z nabídky A–F nelze přiřadit víckrát než jednou.)

30.1 Ber ty léky pravidelně, ať se brzy uzdravíš. _____

30.2 Vsadíte-li na náš mladý tým, budete jistě spokojeni. _____

30.3 Jelikož je nejlepší, bude nás reprezentovat na soutěži. _____

30.4 Dostaneš další poznámku, jestli zase přijdeš do školy pozdě. _____

A) První věta je vedlejší a vyjadřuje nějaký účel.

B) Druhá věta je vedlejší a vyjadřuje nějaký účel.

C) První věta je vedlejší a vyjadřuje nějakou příčinu.

D) Druhá věta je vedlejší a vyjadřuje nějakou příčinu.

E) První věta je vedlejší a vyjadřuje nějakou podmínku.

F) Druhá věta je vedlejší a vyjadřuje nějakou podmínku.

Jak přemýšlím?

Přečtu si vždy jedno ze souvětí a určím si u něj druh jednotlivých vět. Následně hledám správnou variantu v nabízených tvrzeních.

Postup:

1. 30.1

Ber ty léky pravidelně. = věta hlavní

Ptám se na větu vedlejší: Za jakým účelem je ber?

Odpovídám: *Ať se uzdravíš.* Jedná se o větu vedlejší účelovou.

Správná odpověď je B.

2. 30.2

Budete jistě spokojeni. = věta hlavní

Ptám se na větu vedlejší: Co je podmínkou toho, že budete spokojeni? (Za jaké podmínky budete spokojeni?)

Odpovídám: *Vsadíte-li na náš tým.* Jedná se o větu vedlejší podmínkovou.

Správná odpověď je E.

3. 30.3

Bude nás reprezentovat na soutěži. = věta hlavní

Ptám se na větu vedlejší: Proč nás bude reprezentovat na soutěži?

Odpovídám: *Jelikož je nejlepší.* Jedná se o větu vedlejší příčinnou.

Správná odpověď je C.

4. 30.4

Dostaneš další poznámku. = věta hlavní

Ptám se na větu vedlejší: Co je podmínkou toho, že dostaneš další poznámku?

(Za jakých podmínek dostaneš poznámku?)

Odpovídám: *Jestli zase přijdeš do školy pozdě.* Jedná se o větu vedlejší podmínkovou.

Správná odpověď je F.

VIDEO: VĚTA JEDNODUCHÁ A SOUVĚTÍ (PRO 9. TŘ.)

CHCEŠ BÝT JEŠTĚ PŘIPRAVENĚJŠÍ? PŘEČTI SI NEJDŮLEŽITĚJŠÍ BODY, JAK V TESTU POSTUPOVAT.

OBECNÉ TIPY JAK V TESTU POSTUPOVAT